

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1941 ՅՈՒՆՈՒԱՐ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԹԻՒ 1-12

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ - ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հ. Յ. Ազեքի - Առաքելական քարոզու- թիւնը Հայոց մէջ (շար.)	1
Արտաւագդ Արքեպս. Սիրմէեան. - Պատ- մութիւն Հալէպի քահանայից	38
Հ. Ղ. Տայեան. - Պատասխան եր. Տէր Կոմիտաս Վկայի «Կարծեցեալ» մարմնոյ մասին	80

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍ

Հ. Վ. Հաջունի. - Կենդանադիր Ս. Լուսա- ւորչի Ս. Սոփիայի մէջ	13
Ճեմակիրնեան Ս. - Հայկական կամարը Գոթական ոճին մէջ	17

ԳՐԱԿԱՆ

Բաքիւնի ձիովանցի. - Պիղատոսի խնթու- թիւնը (թրգմ. իտալերէնէ)	30
Չարլս Մէֆէլ՝ - Աշնան տերեւներ (թրգմ. անգլիերէնէ՝ Սարգիս Աշեան)	53
Բըրսի Պիշ Շելի. - Երկնքի արտայտին (թրգմ. անգլիերէնէ՝ Հ. Փ. Ե.)	56
Տէր Յեսու Ֆակերաժժի. - Արարատ (իտա- լերէն)	76
- Նոյնը հայերէն թարգմանուած Հ. Ե. Փ.	76

ՈՒՂԵԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ե. Փ. - Ուղեգրութիւն Հ. Յովհաննէս Թովմաճանի ի Վերսալլ (Բարիդ)	46
Հ. Ղ. Տայեան. - Հ. Ներսէս Սարգիսեան Անի քաղաքի աւերակներուն մէջ	54

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

Հ. Ե. Փ. - Ներքու եօրկա	59
-----------------------------------	----

ՆՇԽԱՐՆԵՐ ՄԵՐ ԱՆՄԱՀՆԵՐԷՆ

Գանիէլ Վարուժան. - Առ Հ. Լեւոն Աթ- ճեան	90
--	----

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Մուրատ - Ռաֆայէլեան Վարժարանը եւ Իտալական Կառավարութեան նոր Վճիռը	91
Նշանաւորներու կեանքէն	98

Շարունակութիւնը տես Գ. էջ

SOMMAIRE

1941 Janvier - Décembre N. 1-12

ACADEMIE ARMENIENNE - PHILOGIE

P. J. Aucher. — La prédication Apo- stolique chez les Arméniens (suite)	1
Mgr. Ardavast Surméyan. — Histoire des prêtres d'Alep (suite)	38
P. L. Dayan. — La question des reli- ques «attribuées» au bienheureux Go- midas: (Réponse à Mgr. Jean Nazlian)	80

BEAUX — ARTS

P. V. Hatzouni. — La figure de St. Grégoire Illuminateur à Ste. Sophie	13
Djévahirdjian S. — La voûte Armé- nienne dans le style Gothique	17

LITTERATURE

Papini G. — La pazzia di Pilato (trad. de l'ital.)	30
Charles Mackay. — The autumn leaf (trad. en armén. par S. Achdjian)	53
Percy Bysshe Shelley. — To Shilark (trad. en armén. par P. P. E.)	56
Sac. Giosuè Fagherazzi. — Ararat (elegia armena)	76
- La traduction arménienne par P. E. P.	76

VOYAGE

P. E. P. — Voyage du P. Jean Tho- madjian à Versaille (Paris)	46
P. L. Dayan. — Le P. Nersès dans les ruines d'Ani	54

BIOGRAPHIE

P. E. P. — Nicola Jorga	59
-----------------------------------	----

DES BRIBES DE NOS IMMORTELS

Daniel Varoujan au P. Léon Atdjian (lettres)	90
---	----

DIVERS

Le nouveau décret du Ministère de l'Education Nationale d'Italie en faveur du Collège Arménien «Moorat - Ra- phaël» de Venise	91
--	----

Voir la suite page 3

1843-1941

Բ Ա Ջ Մ Ա Վ Է Պ

Հ Ա Ն Դ Ի Ս Ա Ր Ա Ն

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ - ԳԻՏԱԿԱՆ - ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ - ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ԹԻՒ 1-12

ՀԱՏ. Գ.Թ. ՈՅՂ-ՈՒՂԱ

Վ.Ե.ՆՏԻԿ ՈՒ ՂԱԶԱՐ

ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՔԱՐՈՉՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅՈՑ ՄԷՋ

Ե.

Գ Ր Ա Վ Ա Ն Վ Կ Ա Յ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

(Շար. տե՛ս «Բազմավէպ» 1940, էջ 87)

Նախ քան Ս. Լուսաւորիչ Հայաստանի
մէջ քրիստոնէական քարոզութեան գրաւոր
վկայութիւնները կը սկսինք քաղել նախ
բացասական տեսութեամբ, այսինքն է վա-
ղեմի հեղինակաց լուրթնէն, վասն զի կայ
լուրթիւն որ քան ամէն խօսք շատ աւելի
բարձրաձայն կը քարոզէ: Բանանք նախ եւ
առաջ Եւսեբիոսի հռչակաւոր Եկեղեցական
Պատմութիւնը, և իսկոյն յակամայս հար-
ցում մը կու գայ մեր բերանը—Ինչո՞ւ Եւ-
սեբիոս մինչ շատ աւելի երկրորդական եւ
աննշան դէպքերով կը լեցնէ իր էջերը, բառ
մ'անգամ չ'ընծայիր Հայաստանի այնքան
աշխարհազոյրդ դարձին նկատմամբ, եթէ
իսկապէս Ս. Լուսաւորչի ձեռքով եւ Տրդա-
տի պաշտօնական դարձով միայն քրիստո-
նէութիւնը մտած ըլլար հայ ժողովրդեան
մէջ: Դէպք մը որ կարելի է ըսել որ իւր
իսկ աչաց առջեւ կատարուեցաւ: Այս լուր-
թիւնը անբացատրելի առեղծուած մը պիտի

ըլլար եթէ Հայոց այսպիսի պաշտօնական
եւ պետական դարձ մը, չամփոփուէր այն
ժամանակ կատարուած նմանօրինակ դէպ-
քերու շրջանակին մէջ: Այն ժամանակնե-
րու մթնոլորտը լի էր ամենուրեք այսպիսի
յաղթանակներով, որով քրիստոնէութիւնը
խորտակելով իր դարաւոր գերութեան շրդ-
թանքը կ'ելլէր ի լոյս արեգական սփռելու
իր փրկաւէտ ճառագայթները: Կոստան-
դիանոսի եւ Հոմէրական կայսրութեան
դարձը շրջուցած էր աչքերը եւ անոր ճա-
ճանհներու ներքեւ նմանօրինակ դարձերը
ժողովուրդներու եւ աշխարհներու կորու-
սած էին իրենց կարեւորութիւնը: Դարձեալ
հարկ է նկատել որ Հայաստանի պետական
կամ քաղաքական կարեւորութիւնը, իր
գրաւած աշխարհադրական կեդրոն դիրքը,
շրջապատուած արեւմուտքէն ու հարաւէն
դրացի եւ ցեղակից ժողովուրդներէ, ու-
րոնց մէջ դարերէ ի վեր աւետարանական

«Բազմավէպ» Յունուար - Դեկտեմբեր 1941

652-73

յարգանք ու ազգային մեծահանգէս տարեդարձներ, եւ պիտի արժանանան բովանդակ ազգի արցունքին:

Բայց անոնք ինկան իրենց հայրենիքի փառքին համար, իրենց երկրի շահերուն համար:

Ճակատագիրը, որ ցրուած է մեզ, մեզ կը միացնէ պատերազմի նակատներուն վրայ, բայց իրարու դէմ, եղբայրասպան կռուի մը հարկադրելով միեւնոյն ազգի զաւակները: Բազմաթիւ հազարներով հայորդիներ, այսօր, կարգի մտած են օտար պետութիւններու շարքերուն մէջ — Ֆրանսա, Յունաստան, Ռումանիա, Ռուսիա, Ամերիկա, Գերմանիա, Իտալիա — եւ անոնք անշուշտ պատիւ կը բերեն իրենց զօրաբաժիններուն:

Եւ արդէն մենք ալ ունեցանք մեր գոհերը հազարաւոր՝ ցամաքին, ծովին վրայ եւ օդին մէջ: Կռուեցան անոնք Ֆրանսայի նակատին վրայ, Ալպանիայ եւ Յունաստանի լեռներուն վրայ, Ռումանական բանակներուն հետ, Ռուսաստանի սառ դաշտներուն վրայ, ուր ինկա՛ն, ու կ'իյնան դեռ անոնք անծանօթ: Ունինք նաեւ հազարաւոր հայորդիներ գերի, արգելափակման վայրերուն մէջ:

Ո՞ր երկրին համար ինկան այս զաւակները... Ո՛չ մէկուն:

Կռուող ազգերէն ո՞րը պիտի լայ այս զաւակները... Ո՛չ ոք:

* * *

Ամէնքը կը խօսին յետպատերազմեան *նոր կարգութեամբ* մը մասին, ազատութեան եւ արդարութեան սկզբունքներուն վրայ հիմնուած:

Ամէնքը կը մխիթարուին ապագայի յոյսերով: Իրենց կորուստները փոքր կը գտնեն յետպատերազմեան աւարներուն քով: Եւ հայրենիքին համար իր գաւազնը տուող մայրը կը սփոփուի արցունքներէն՝ ազգային պարտականութիւն կատարած ըլլալուն եւ իր լեզուն խօսող յաջորդութիւններուն բարօրութեան ու մեծութեան նպատած ըլլալուն կազդուրիչ գաղափարականով:

Բայց ո՞վ կը խօսի, քէ իրենց շահերուն համար արիւնը քափող օտար ազգ մը, Հայ ազգը, արդար տեղ ունենայ այդ նոր կարգութեամբ մէջ... Ո՛չ ոք: Եւ ամէնքը կը սպասեն գեղեցիկ յոյսերով այդ նշանաւոր օրունք:

Ինչո՞վ պիտի մխիթարուի հայ ծնողքը՝ օտարութեան մէջ, օտարին համար, անյիշատակ մեռնող իր զաւակի մահուան վրայ... Ոչինչով:

Մենք ալ նայի՞մք յոյսով դէպի ապագան: Բայց ապագայի ի՞նչ բանին: Ահա՛, ուրիշներու փայլուն երազներուն քով՝ մենք միայն այս *հիշները* ունինք մեր զաւակներու արիւնին իբր փոխան: Ի՞նչ տխուր նակատագիր:

Ապագան ի՞նչ պիտի ծնի մեզի համար՝ չենք գիտեր: Սակայն ինչպէս տոկացինք ցարդ մեր կամքով ու ցեղային առաքինութիւններով, պիտի տոկանք նաեւ ներկայ փոքորիկին ու առաջիկային: Որովհետեւ, եթէ արդարութիւնը վերցուած է աշխարհէս, երկինքէն կու գայ, եւ *մէկ չափով ու կշիռով* կը դատէ բոլոր ազգերը՝ խնայելու ու հօգոր:

Ներկայ պայքարը մեծագոյն չափով ապացոյցն է այն նշմարտութեան՝ քէ տիեզերական մարդկութիւնը մէկ ընտանիք է, եւ այս մէկ ընտանիքին համար *պատերազմ եւ խաղաղութիւն անբաժանելի են*:

Ներքը բէն ու կռիւ ըլլալով, դուրսէն միայն պիտի գայ Սէրը որ պիտի հաշտեցնէ այդ ընտանիքին անդամները, այն մոգական ուժը, որ կարգի պիտի դնէ մարդկութեան խանգարուած մեծ մեքենան:

Եւ ա՛յն ատեն միայն՝ խաղաղութիւն եւ արդարութիւն պիտի համբուրուին իրարու հետ:

ԽՄԲ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Տօներ եւ հանդէսներ Ս. Ղազարու եւ Մուրադ Ռաֆայելեան վարժարանին մէջ

Խմբ. — Միեկմար Արրաճօր յիշատակը	94
Հ. Աւետիք Ծովեան. — Թատերական ներկայացումներ — Վարդանանց յիշատակը	94
— Ապրիլեան Նահատակներու յիշատակը	95
— Բարեբարներու յիշատակը — Ամալեքժի հանգէս	95
Խմբ. — Յիշատակարան ներկաներուն եւ ապագաներուն	99

ECHOS ARMENIENS

Fêtes dans les Institutions Mékhitharistes

Réd. — La mémoire de l'Abbé Mékhithar	94
P. Avédik Dzovian. — Représentations théâtrales — La mémoire des martyrs Arméniens	94
— La mém. des Martyrs Arm. d'Avril	95
— La mémoire de Samuel Moorat et de A. Raphaël	95
— Réd. — Aux générations Arméniennes	99

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆՔ

- Վազգէն Այգունի. — Թաղականը, Թատերգութիւն 3 արար. Պէյրութ տպ. «Մասիս» 1940, էջ 58, գին՝ 10 ֆ:
- Հ. Մկրտիչ Վ. Պոտուրեան. — Հայ Հանրապետակ, Հատ. Ա. գիրք Ե, Թիւ 5. Հայաստանի ժողովները, գիւղերը, լեռները, գետերը, վանքերը եւ պատմական վայրերը, Հին ու նոր Հայ Գաղութներ, Հայ Հին ու նոր Դէմքեր, Հայութեան հետ կապ ունեցող Հին ու նոր Օտարականներ, Հայ Պարբերական Մամուլը, Եւն:
- Զ. Սիրունի. — Ինչպէս որ էին — Դանիէլ Վարուժան. Պուրէշ 1940, հրատ. «Արազ», էջ 288, գին՝ 200 լէւ:
- Նոյն Հեղինակէն՝ Հինգ զանազան պրակներ ուսմանընէն լեզուով Ռումանահայ Գաղութի պատմութեան չորս. վաւերաթուղթերով եւ լուսանկարներով — Պուրէշ, 1940:
- Զ. Պլպուլ. — Բաժակ մը երգ. Քերթումներ. Հրատ. «Գաղութահայ Հրատարակչական» Պուրէշ, 1941. Տպ. «Հայ Մամուլ», էջ 80, գին՝ 50 լէւ:
- Արշալիր Պ. Քաղցրունի. — Ֆինլանդական խնդրին էութիւնը. Նիւ-Եօրք 1940, էջ 94, գին՝ 10 սէնթ:
- Հայ Խօսնակ. — Տարեգիրք Ա. տարի 1941. Պատրաստեցին՝ Զարմայր Ծ. Վ. Կէզիւրեան եւ Թորոս Ազատեան: Խոթանպուլ 1941, էջ 227, գին՝ 100 լրուշ:
- Վահրամ Թաթուլ. — Հին ու նոր տաղեր (1907-1940). Հեղինակին կենդանագրով եւ Ա. Զօպանեանի յոռաշարանով. — Հրատարակութիւն Հայ Գրողներու Ընկերութեան — Փարիզ, 1941. էջ 127, գին՝ 1 տուրք: Հեղինակէն:

ԲԱԶՄԱՎԷՊ 1942

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը «ԲԱԶՄԱՎԷՊ»ի, որ ներկայ քուսակնով իր գոյութեան 99րորդ տարեշրջանը կը քուսակիսէ:

Ներկայ միջազգային ծանր կացութեան եւ տագնապի շրջանին՝ նիւթական ու բարոյական ծանր գոհողութիւններով է որ լոյս կը տեսնեն այս էջերը:

Այս առիթով կը յիշեցնենք մեր ազնիւ բաժանորդներուն՝ որ բարեհաճին կարգադրել իրենց հին ու նոր հաշիւները, որով մեծապէս օժանդակած պիտի ըլլան մեր գոհողութիւններուն, ներողամիտ գտնուելով մեր առաջումներուն ակամայ յապաղումներուն համար:

ԽՄԲ.